

Sygn. akt I Ns 16/22

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2022 roku

Sąd Rejonowy w Grudziądzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Marcin Kolasiński

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Magdalena Hausman

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2022 roku w Grudziądzu

na rozprawie

sprawy z wniosku **A. P.**

z udziałem B. L., małoletniego N. I. reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą we W.

o zatwierdzenie uchylecia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po **A. I.**

postanawia

I. zatwierdzić uchylene się przez wnioskodawczynię A. P. od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu A. I., synu H. i A., zmarłym 5 marca 2013 r. w T., którego ostatnim miejscem zwykłego pobytu było M. (...);

II. ustalić, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 16/22

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 22 listopada 2021 roku (data nadania w urzędzie pocztowym) A. P. wniosła o zatwierdzenie uchylene się od skutków prawnych braku złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po A. I., zmarłym 5 maja 2013 roku w T., ostatnio zamieszkałym w (...).

W uzasadnieniu wnioskodawczyni wskazała, że A. I. był ojcem wnioskodawczyni, uczestniczki B. L. oraz dziadkiem N. I.. Postanowieniem wydanym w sprawie I Ns 128/16 Sąd Rejonowy w Grudziądzu stwierdził, że spadek po A. I. nabyła w całości córka B. L.. Zmarły przed śmiercią nie utrzymywał kontaktów z dziećmi, które nie były zorientowane w jego sytuacji osobistej czy majątkowej. Wnioskodawczyni nie wiedziała, gdzie i z kim przed śmiercią żył jej ojciec. Wobec powyższego nie miała możliwości weryfikacji tego, czy spadkodawca pozostawił zadłużenie. Dom pomocy społecznej, w którym A. I. spędził ostatnie dni życia, poinformował jedynie wnioskodawczynię, że nie pozostawił tam żadnych ruchomości. Wiedzę o długach spadkowych A. P. powzięła dopiero w chwili doręczenia jej odpisu wniosku B. L. w sprawie I Ns 837/21.

Postanowieniem z 15 lutego 2022 roku sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania wierzyciela spadkodawcy - (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością spółkę komandytową z siedzibą we W. (k. 19).

Uczestnik postępowania (...) sp. z o.o. sp.k. z siedzibą we W. wniósł o oddalenie wniosku oraz zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uczestnik wskazał, że wnioskodawczyni powinna mieć świadomość bycia spadkobiercą A. I. i w związku z tym podjąć starania mające na celu ustalenie stanu masy spadkowej, w tym istniejących długów spadkowych. W ocenie uczestnika brak jest argumentów, które uzasadniałyby zupełną bierność przez ponad 8 lat (k. 27-29).

Pozostali uczestnicy nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

Spadkodawca A. I., urodzony (...) w L., syn H. i A., ostatnio zamieszkały w (...), zmarł 5 marca 2013 roku w T..

Dowód: odpis skrócony aktu zgonu - k. 8 akt sprawy I Ns 128/16.

A. P., z domu I., urodzona (...) w G., jest córką spadkodawcy A. I. i J. I., z domu A.. Z wykształcenia jest polonistką i geografem. Pracuje przy współpracy między uczelnią a biznesem przy projektach naukowych. Wnioskodawczyni miała do czynienia z przepisami prawa dotyczącymi pozyskiwania środków na badania. Nie miała dotąd styczności z przepisami prawa spadkowego.

Dowody: odpisy skrócone aktów urodzenia i małżeństwa - k. 8-9; przesłuchanie wnioskodawczyni A. P. (nagranie rozprawy z 18.05.2022 r. - protokół skrócony na k. 35v-36).

A. P. nie była uczestniczką postępowania o stwierdzenie nabycia spadku po A. I., prowadzonej w Sądzie Rejonowym w Grudziądzu pod sygn. akt I Ns 128/16. Wezwanie spadkobierców do udziału w sprawie nastąpiło poprzez ogłoszenie w prasie ogólnopolskiej.

Dowody: dokumenty w aktach sprawy I Ns 128/16.

Postanowieniem z 23 września 2016 roku Sąd Rejonowy w Grudziądzu stwierdził, że spadek po A. I., synu H. i A., zmarłym 5 marca 2013 roku w T., ostatnio zamieszkałym w (...), nabyła na podstawie ustawy córka B. L., z domu I., w całości. Prawomocnym postanowieniem z 30 listopada 2021 roku sąd zatwierdził uchylenie się przez B. L. od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu A. I..

Dowód: postanowienie z 23 września 2016 roku - k. 60 akt sprawy I Ns 128/16; postanowienie z 30.11.2021 r. - k. 49 akt sprawy I Ns 837/21.

A. P. już od czasów studiów, tj. 2003-2005 roku, nie utrzymywała kontaktów z ojcem A. I. ze względu na jego charakter, alkoholizm i niechęć leczenia. A. I. nie interesował się swoją żoną, a matką A. P., gdy ta zachorowała na nowotwór. Nie dzwoniła do ojca, bo nie miała numeru telefonu. Nie spotykała się z nim, poza ślubem, na który ojciec przyjechał na prośbę babci. Był tylko na ceremonii w kościele. Poza tym widzieli się na pogrzebie babci. A. P. nie wiedziała, że ojciec był w hospicjum. A. P. również sporadycznie utrzymywała kontakt telefoniczny z siostrą B. L., która przez dłuższy czas przebywała za granicą.

A. I. nie pozostawił żadnego majątku, a źródło jego utrzymania stanowiła renta rodzinna po zmarłej żonie. Żył w związku z kobietą, z którą mieszkał. A. P. nie wiedziała, gdzie i z kim ojciec mieszkał. Zakładała, że skoro ojciec miał stały dochód, to nie powinien mieć długów. Po śmierci ojca rozmawiała z osobą z hospicjum, która przekazała jej, że ojciec pozostawił tam jedynie plik zapisków.

Dowody: zeznania świadka R. P. (nagranie rozprawy z 18.05.2022 r. - protokół skrócony na k. 35v); przesłuchanie wnioskodawczyni A. P. (nagranie rozprawy z 18.05.2022 r. - protokół skrócony na k. 35v-36).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 27 lutego 2007 roku, sygn. akt VI Nc 311/07, Sąd Rejonowy w Grudziądzu nakazał pozwanemu A. I., aby zapłacił Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. w G.

kwotę 3491,58 zł z umownymi odsetkami według zmiennej stopy procentowej, wynoszącej w dniu 19 lutego 2007 roku 22% w stosunku rocznym od dnia 19 lutego 2007 roku do dnia zapłaty, wraz z kosztami procesu. Na podstawie umowy przelewu wierzytelności (...) sp. z o.o. sp. k. nabyła wierzytelność wynikającą z nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z 27 lutego 2007 roku, sygn. akt VI Nc 311/07. Na podstawie wymienionego nakazu zapłaty wierzyciel wszczął przeciwko B. L. postępowanie egzekucyjne. A. P. dowiedziała się o długach pozostawionych przez ojca w sierpniu lub wrześniu 2021 roku od siostry B. L..

Dowody: nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym - k. 16 w aktach sprawy I Ns 128/16; umowa przelewu wierzytelności - k. 17-20 akt sprawy I Ns 128/16; zeznania świadka R. P. (nagranie rozprawy z 18.05.2022 r. - protokół skrócony na k. 35v); przesłuchanie wnioskodawczyni A. P. (nagranie rozprawy z 18.05.2022 r. - protokół skrócony na k. 35v-36).

W dniu 18 maja 2022 roku A. P. złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu A. I., synu H. i A., zmarłym 5 marca 2013 roku w T., którego ostatnim miejscem zwykłego pobytu było M. (...), a także oświadczenie o odrzuceniu przypadającego jej na podstawie ustawy spadku po wyżej wymienionym spadkodawcy.

Dowód: oświadczenie złożone do protokołu elektronicznego z 18.05.2022 r. - k. 35.

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił stan faktyczny w oparciu o dowody z dokumentów załączonych do akt niniejszej sprawy, dokumentów znajdujących się w aktach spraw I Ns 128/16 i I Ns 837/21, zeznania świadka R. P. oraz przesłuchanie wnioskodawczyni A. P..

Sąd dał wiarę dokumentom zgromadzonym w aktach niniejszej sprawy oraz I Ns 128/16 i I Ns 837/21, gdyż żadna ze stron nie kwestionowała ich prawdziwości, zaś sąd nie dopatrył się powodów, aby odmówić im wiarygodności.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka R. P. i przesłuchaniu wnioskodawczyni A. P., ponieważ ich zeznania pozostawały spójne i wzajemnie się uzupełniały.

Zgodnie z art. 1015 § 1 i 2 k.c. w brzmieniu z chwili otwarcia spadku po zmarłym A. I., oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku mogło być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie był jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą była osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istniała podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie był jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Spadkobierczyni A. P. nie złożyła w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedziała się o tytule swego powołania, oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Wnioskodawczyni wiedziała o śmierci ojca już w dniu jego zgonu, zatem już w tym dniu powzięła informację o tytule swego powołania. W okresie 6 miesięcy nie złożyła oświadczenia o odrzuceniu spadku.

Zgodnie z art. 1019 § 1 k.c., jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem; 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Stosownie do § 2 powołanego przepisu spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. W myśl art. 1019 § 3 k.c. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 15 marca 2018 r., III CZP 110/17 (OSNC 2019, nr 2, poz. 18; LEX nr 2457344), negatywny skutek w postaci przyjęcia spadku wprost mający

za podstawę niezłożenie przez spadkobiercę oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w terminie ustawowym nie występuje po stronie spadkobiercy, który w swoim postępowaniu wykazał się należyłą starannością.

W myśl art. 84 § 1 i 2 k.c., w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny). Niewiedza spadkobiercy o stanie spadku, pomimo podjętych odpowiednich i możliwych działań, może być uznana za błąd istotny (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 lipca 2012 r., IV CSK 612/11, OSNC 2013, nr 3, poz. 39; LEX nr 1224805).

Zgodnie z art. 88 § 2 k.c. uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych w razie błędu wygasa z upływem roku od jego wykrycia.

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni niewątpliwie dochowała terminu określonego w art. 88 § 2 k.c. O fakcie istnienia długów spadkowych A. P. powzięła informacje dopiero w momencie, gdy wierzyciel wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko jej siostrze B. L., tj. sierpniu lub wrześniu 2021 roku, zaś wniosek o odebranie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu albo odrzucenia spadku zostały złożony 22 listopada 2021 roku.

W ocenie sądu wniosek A. P. zasługiwał na uwzględnienie. Wnioskodawczyni od lat w zasadzie nie utrzymywała ze spadkodawcą żadnych kontaktów, poza wyjątkowymi okazjami (ślub, pogrzeb). Podobnie wyglądały jej kontakty z rodzeństwem. Nie była jej znana sytuacja majątkowa spadkodawcy. W związku z tym, z uwagi na brak zażyłych relacji rodzinnych, A. P. mogła pozostawać w usprawiedliwionym okolicznościami błędzie co do składu spadku po zmarłym A. I.. Nie zaistniały przy tym takie okoliczności faktyczne, które wskazywałyby na zadłużenie spadkodawcy lub uzasadniałyby konieczność podjęcia przez spadkobierców szczególnych czynności w celu zapoznania się z jego sytuacją majątkową. Z uwagi na brak wiedzy A. P., gdzie i z kim jej ojciec żył przed śmiercią, nie miała nawet realnej możliwości sprawdzenia, jaki był stan spadku. Trudno więc zarzucać wnioskodawczyni brak staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu spadku. Nie można też wymagać od spadkobiercy, żeby odrzucił spadek niejako „profilaktycznie”. Nie można też pomijać okoliczności, że A. P. jest osobą o takim wykształceniu i doświadczeniu zawodowym, gdzie nie miała styczności z przepisami prawa spadkowego.

Nadmienić też trzeba, że w podobnej sytuacji sąd prawomocnie zatwierdził uchylenie się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przez siostrę wnioskodawczyni B. L. (sygn. akt I Ns 937/21, VIII Ca 51/22).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 1019 § 2 i 3 k.c., orzeczono jak w punkcie I. sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania w punkcie II. sentencji orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z zasadą obowiązującą w postępowaniu nieprocesowym. W okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw do odstąpienia od tej zasady, pomimo sprzeczności interesów wnioskodawczyni i jednego z uczestników.